

TURİZMDE BÖLGESEL PLANLAMA VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK: ALTINOLUK ÖRNEĞİ

Şefik Okan MERCAN*

ÖZET

Kaynakların korunarak gelecek kuşakların da kullanımına olanak sağlanmasını amaçlayan sürdürülebilirlik kavramının turizme uyarlanması sırasında, turizmde planlama çalışmaları ön plana çıkmaktadır. Planlama kavramı, birçok alan gibi turizmin de gelişimi için son derece gereklidir. Turizm planlaması bölgeler içi, ulusal, bölgesel, yerel ve sektörel ölçeklerde uygulanmaktadır. Araştırmanın temel amacı, Altınoluk bölgesinin genel ve turistik özellikleri ve bölgenin gelişim sürecini ortaya koyarak, bölgenin mevcut durumunun tespit edilmesi ve bu bilgiler ışığında, bölgede sürdürülebilirlik kapsamında turizmin geliştirilmesi için neler yapılması gerektiğinin ortaya konulmasıdır. Araştırmada, Altınoluk'u ziyaret eden yerli ziyaretçilerle yüz yüze anket uygulaması yapılmıştır. Anket uygulaması ile elde edilen verilerin analizinde, bölgenin turistik kaynakların değerlendirilmesi konusunda daha fazla çaba gösterilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Bölgesel Planlama, Turistik Ürün.

REGIONAL PLANNING IN TOURISM AND SUSTAINABILITY TOURISM: ALTINOLUK CASE

ABSTRACT

The concept of sustainability means maintaining the resources not only for this generation but also for the future generation. Concerning to this, a new concept which is called tourism planning is becoming important. Planning is so necessary for tourism as the other sectors. Tourism planning is applied in five scales that are inside the region, national, regional, local and sectoral planning. It seems impossible to improve tourism goods, services, products and regions without a proper planning. The fundamental aim of this study is to determine not only the existing state of the region according to general and touristic characteristics of Altınoluk region and its improvement process but also what can be done to improve tourism in the extent of sustainability in the light of the data mentioned at the beginning. A conclusion of this study, general and touristic characteristics of the region should determine carefully and there must be a cooperation and cohesion between local government, regional community and tourists. Also, there is a necessity to make an effort for evaluating of touristic resources of the region.

Keywords: Sustainability, Regional Planning, Tourism Product.

1. GİRİŞ

Planlama, hayatın her döneminde var olan bir süreçtir. Planlama, bir köprü yapımında, sınav programı hazırlamada, bir bahçeyi düzenlemede, aile bütçesinin hazırlanmasında ve tatile çıkmada olduğu gibi insan hayatının her döneminde karşımıza

* Arş. Gör. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, okangs34@hotmail.com

çıkılmaktadır. Buna bağlı olarak planlamayla ilgili kullanılan çevre planlaması, aile planlaması ve okul planı gibi birçok kavram mevcuttur.

Planlama yapılmadan gerçekleştirilmek istenen bir işin başarıya ulaşma olasılığı yok denecek kadar azdır. Turizmin gelişiminin de istenilen düzeyde olabilmesi, bu gelişimin bir planlama dahilinde gerçekleştirilmesiyle doğru orantılıdır. Turistik bir bölgenin gelişim sürecinin planlama çalışmaları kapsamında gerçekleştirilmesi, o bölgedeki turistik ürünlerin yapısının istenilen düzeyde olmasına katkıda bulunmaktadır. Böylece, söz konusu bölgedeki mevcut ve geliştirilmesi düşünülen turistik ürünler, artan rekabet koşulları karşısında yok olma tehlikesine karşı korunabilecektir.

Çalışmanın konusunu oluşturan planlama kavramı sosyal, politik, ekonomik, psikolojik, antropolojik ve teknolojik faktörleri farklı oranlarda içinde barındıran, geçmişi, bugünü ve geleceği kapsayan bütünlük ve disiplinli bir faaliyettir. Başka bir deyişle planlama, gelecekteki işlerin bugünden tespit edilerek, gelecekte nerede olunacağını ve oraya nasıl ulaşılması gerektiğinin önceden belirlenmesi ile ilgilidir (Usta, 2008: 205). Yani planlama, bireysel kararlardan çok birbirine bağlı ve sistematik, karar gruplarıyla ilgili bir karar verme ve politika hazırlama sürecidir (Hall, 1999: 6).

Planlama kavramından yola çıkarak bölgesel planlama kavramı, bir bölgenin ekonomik, sosyal ve fiziki yönden koordinasyonunun sağlanması şeklinde ifade edilebilir. Yani bölgesel planlama, bir bölgenin uygun biçimde düzenlenmesi ve bu düzenin gereklerine uygun şekilde donatılmasıdır. Bölge planlamasında temel nokta, bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesidir (Arslan, 2005: 278). Turizm planlaması ise, belirli bir dönemde turizm endüstrisinde ulaşılmak istenen hedefleri, bu hedeflere ulaşılmasında yararlanılabilecek araçları, olanakları, yapılacak işleri, işlerin zamanlamasını ve sorumlularını gösteren disiplinli bir düzenlemedir (Olalı, 1990: 25).

Bölgesel planlama süreci belirli aşamalardan oluşmaktadır. UNWTO'ya göre bölgesel turizm planlama süreci; çalışmanın başlangıç hazırlıkları, amaçların belirlenmesi, planın araştırma bileşenlerinin belirlenmesi, analiz ve sentez, politika ve planların düzenlenmesi, önerilerin düzenlenmesi, uygulama ve kontrol aşamalarından oluşmaktadır (UNWTO, 1994: 12; Gunn, 1994: 143).

2. İLGİLİ YAZIN

Çalışmanın dayandırıldığı sürdürülebilirlik kavramı ve bu kavramla ilgili yaklaşımların temeli 1970'li yıllara dayanmaktadır. 5 Haziran 1972'de Stockholm'de yapılan konferansta sürdürülebilirlik ve ilgili kavramların altı çizilmiştir. Bu konferansta, 5 Haziran'ın "Dünya Çevre Günü" ilan edilmesine de karar verilmiştir (Çavuş ve Tanrısevdi, 2000: 151). 1980 yılında, Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (The International Union for the Conservation of Nature), kalkınmayla çevrenin sürdürülebilir boyutta bütünleşmesi gerektiğini savunmuş ve bu bağlamda bir doğayı koruma stratejisi hazırlamıştır (Dodds, 2007: 279). Daha sonraki yıllarda, 1987'deki Brundtland Raporu, 1992'deki Rio Konferansı ve 2002 yılındaki Johannesburg Zirvesi, sürdürülebilirliğin öneminin belirtildiği ve konuyla ilgili kararların alındığı diğer önemli görüşmelerdir. Sürdürülebilirlik kavramı ve düşüncesi, Brundtland Raporu ile turizme de uyarlanmaya başlamıştır (Mansfeld ve Jonas, 2006: 583; Collados ve Duane, 1999: 441). Bu rapordan önce, sürdürülebilirlik ve turizmdeki büyüme sınırlarıyla ilgili bazı akademik ve politik tartışmalar yapılmıştır. Ancak raporla birlikte sürdürülebilirlik, turizm ve turizm

yönetimiyle ilgili politikalar hakkındaki tartışmalar temel bir konu haline gelmiştir (Saarinen, 2006: 1122).

Birçok yazar tarafından kabul edilen bir tanıma göre sürdürülebilirlik, “Gelecek kuşakların gereksinimlerini dikkate alarak bugünkü kuşakların gereksinimlerinin karşılanması” olarak tanımlanmıştır (Dunham, 2009; Özbey, 2008: 136; Sinclair ve Jayawardena, 2003: 404; Ceylan, 2001: 170; Yavuz ve Zığındere, 2000: 327; Garrod ve Fyall, 1998: 200; Mowforth ve Munt, 1998: 24; www.un-documents.net). Bu tanımdan da yola çıkarak tüm toplumsal oluşumlardaki kültür varlıklarının ve çevrenin korunmasından ekonomik etkinliklere kadar her konuda sürdürülebilirliğe gerekli önemin verilmesi gerekmektedir (Scharpf, 1999: 17).

Rohr (1997), sürdürülebilir turizm planlaması kapsamında Old Havana’ya yönelik yaptığı çalışmada, sürdürülebilir turizm gelişimi ve gelişimde yerel halkın rolüne yönelik bulgulara yer vermiştir. Connell ve diğerleri (2008), Yeni Zelanda’da sürdürülebilir turizm planlamasında kapsamında yürütülen kaynakların yönetimi çalışmalarında, yerel yönetimlerin etkisi üzerinde durmuştur. Lai ve diğerleri (2006), turizm planlaması ve uygulamalarını, Çin’e yönelik yapılmış bir uygulama kapsamında değerlendirmiştir. Yüksel, Bramwell ve Yüksel (1999) ise, turizm planlaması ve çevresel planlama çalışmalarını Pamukkale örneğinde değerlendirmiştir.

Boonyobhas (1996), turizm planlamasına sürdürülebilir çevresel gelişme yaklaşımı çerçevesinde vurgular yapmış ve bu konuda Tayland’ta yapılan örnek bir uygulamaya yer vermiştir. Lee (1997) ise, turizm planlaması ve yönetimini, taşıma kapasiteleri boyutuyla incelemiştir. Çalışmada, farklı bir uygulama alanı olarak Pensilvanya’da yapılan bir festival örneği üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır.

Wu (2002), bölgesel turizm planlaması, turizm pazarının yapısı, kaynakların değerlendirilmesi, bölge imajının belirlenmesi ve turizmde arazi kullanımı gibi konulara vurgular yapmıştır. Bütün bu bilgiler ışığında, bölgesel turizm planlaması prensipleri ayrıntılarıyla incelenmiştir. Salkım (2007), sürdürülebilir turizmde turistik ürün çeşitlendirilmesi politikalarına vurgu yaparak, konunun Antalya’ya yönelik uygulamasını değerlendirmiştir.

İrtem ve Karaman (2004), Edremit ve çevresindeki bölgelerde turizm faaliyetlerinin kıyı alanlarına etkisine vurgular yapmıştır. Bu bağlamda bölgedeki yerleşim birimleri ayrı ayrı değerlendirilerek, bölgeyle ilgili önerilen yönetin çalışmalarına yer verilmiştir.

3. GENEL ÖZELLİKLERİYLE ALTINOLUK

Çalışmanın konusunu oluşturan Altınoluk, Balıkesir iline Edremit ilçesine bağlı bir beldedir. Altınoluk, Balıkesir-Çanakkale ve İzmir-Çanakkale kara yolu üzerindedir. Altınoluk, Edremit’e 25, Balıkesir’e 112, İstanbul’a 450, İzmir’e 225, Çanakkale’ye 110 ve Ankara’ya ise 650 kilometre uzaklıktadır (<http://www.kgm.gov.tr/ilce2asp>). Edremit Körfezi’nde yer alan Altınoluk’un kuzeyinde Kaz Dağları (İda), güneyinde Edremit Körfezi, doğusunda Akçay-Edremit, batısında Küçükkuşu bulunmaktadır.

Altınoluk bölgesinin en dikkat çeken yükseltisi Kaz Dağı’dır. Kaz Dağı’nın 21.450 hektarlık alanı 17-04-1993 tarih ve 21555 sayılı resmi gazetede yayınlanan 93/4243 sayılı bakanlar kurulu kararıyla Kazdağı Milli Parkı olarak ilan edilmiştir (www.kazdaglari.com/yeri). Kazdağı Milli Parkı’nda bugüne kadar yüz bir familyaya

ait sekiz yüz civarında bitki tespit edilmiştir. Bu türlerin yetmiş yedisi yalnızca Türkiye’de bulunmaktadır. Bunlardan yirmi dokuz tanesi de dünyada sadece Kazdağı Milli Parkı’nda bulunmaktadır (www.kazdaglari.com/bitkiler).

24 kilometre uzunluğunda doğal plajlara sahip Altınoluk, son yıllardaki hızlı gelişimiyle bölgenin en dikkat çeken turizm merkezi haline gelmeye başlamıştır. Altınoluk’ta da bölgenin diğer turistik merkezlerinde olduğu gibi (Akçay, Güre, Zeytinli) çok sayıda yazlık ev ve site bulunmaktadır. Bölgenin ekonomisi turizm dışında, tarım ve sanayiye dayanmaktadır. Bölgenin en önemli ürünü zeytin ve zeytinyağıdır. Bölgede çok sayıda zeytin ağacı bulunmaktadır. Bu zeytinlerin işlenmesiyle ilgili zeytinyağı fabrikaları da bölge ekonomisi için son derece önemlidir. Bölgede ayrıca bölgenin iklim şartlarına uygun sebze ve meyve yetiştirilmektedir.

Bölgenin iklimsel özellikleri incelendiğinde, bölgenin en dikkat çekici özelliğinin, İsviçre Alpleri’nden sonra dünyada oksijenin en yoğun olduğu bölge olmasıdır. Bölge insanı tarafından “yarık” olarak adlandırılan ve Kaz Dağları’ndaki oksijeni kıyı kesimine ulaştıran hava koridorları, adeta bölgenin akciğerleridir. Bu yüzden Altınoluk’a “oksijen çadırı” da denilmektedir. Bölgenin diğer bir önemli değeri de kaynak sularıdır. Çanakkale bölgesinin ve Edremit Körfezi’nin en önemli su kaynağı Kaz Dağları’dır. Homeros’un İlyada’sında, “Bin Pınarlı İda” olarak bahsedilen Kaz Dağları’ndaki kaynaklardan dört mevsim soğuk ve içimi kolay su akmaktadır (www.kazdaglari.com/yeri).

Doğal güzelliklerinin yanı sıra önemli tarihsel birikimlere sahip olan Altınoluk’un eski köy yerleşimi kentin kuzeyinde, tepede yer almaktadır. Altınoluk’ta geçmişten beri süren bu yaşamın günümüze uzanan izleri olan Rum ve Türk sivil mimarlık örnekleri, kültürel birikimin en önemli tanıklarındır. 1991 yılında Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından kentsel sit alanı ilan edilen Altınoluk’ta, otuz altı adet yapı tescil edilmiştir. Bölgenin tarihi, kültürel değerlerinden en önemlisi Antandros Antik Kenti’dir. Antandros, Balıkesir ili sınırları içerisinde, Altınoluk-Edremit kara yolunun ikinci kilometresinde, Edremit Körfezi’nin kuzeyinde yer alan önemli bir Troas kentidir (<http://www.kazdaglari.com>). Antandros Antik Kenti’ndeki kazı çalışmaları uzun bir süredir devam etmektedir. Bölgede şu ana kadar, eski dönemlere ait birçok esere rastlanmıştır. Bu eserler bölgenin tarihine ışık tutması açısından son derece önemlidir.

4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın temel amacı, Altınoluk bölgesinin genel ve turistik özellikleri ve bölgenin gelişim sürecini ortaya koyarak, bölgenin mevcut durumunun belirlenmesi ve bu bilgiler ışığında, bölgede sürdürülebilirlik kapsamında turizmin geliştirilmesi için neler yapılması gerektiğinin tespit edilmesidir. Böylece, bölgeye gelen turist profili belirlenerek, bölgeyle ilgili planlama başta olmak üzere, pazarlama ve tanıtım faaliyetleri ve bölgenin gelişimine ilişkin bilgiler elde edilmiş olacaktır. Bununla birlikte turistlerin bölgeyle ilgili memnuniyetleri, rahatsızlıkları, bölgeyi tercih etme nedenleri, kalış süreleri, yöresel ürünler/etkinlikler gibi konularda veri toplanarak, yerel yöneticilere, özel sektör temsilcilerine ve yerel halka katkı sağlayacak sürdürülebilir bir turistik yapının geliştirilmesi için yapılabilecekler belirlenmesi de amaç edinilmiştir. Bu amaçlar ışığında sürdürülebilir turizm kapsamında bölgenin planlanmasına yönelik öneriler sunulması da amaçlanmıştır.

5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE ARACI

Araştırma kapsamında konuyla ilgili yerli ve yabancı kaynaklar gözden geçirilerek, ayrıntılı bir yazın taraması yapılmıştır. Araştırmadaki veriler anket yoluyla toplanmıştır. Anket, mevcut yazından yararlanılarak geliştirilmiştir. Anket, Çevirgen'in (2003) konuyla ilgili araştırmasında yer alan soru türleri dikkate alınarak, amaca uygun bağımsız bir soru formu geliştirilerek oluşturulmuştur. Geliştirilen soru formu, yüz yüze anket yöntemi kullanılarak uygulanmıştır. Soru formunun uygulanması, bölgede turizm hareketlerinin en yoğun olduğu 15 Temmuz - 15 Ağustos 2009 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan soru formu, öncelikle kırk üç kişiye ön test olarak uygulanmıştır. Bu uygulamanın sonucuna göre, katılımcılar tarafından anlaşılmayan sorularla ilgili gerekli düzenlemeler yapılarak, soru formuna son hali verilmiştir. Soru formu, katılımcıların demografik özelliklerine, bölgeye gelişlere ve bölgesel planlamaya ve turistik ürünlere yönelik sorulardan oluşmaktadır. Anket tekniğiyle toplanan veriler SPSS paket programıyla analiz edilmiştir.

6. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE SINIRLILIKLARI

Araştırma, Balıkesir ili Edremit ilçesine bağlı Altınoluk Belediyesi sınırları içerisinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evreni, anketin uygulandığı dönemde Altınoluk'ta bulunan ziyaretçilerdir. Araştırma kapsamında toplam üç yüz üç katılımcıya ulaşılmıştır. Anketlerin uygulanmasında kolayda örneklem yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda anket formu katılımcılara, farklı zamanlarda ve yoğunluğun olduğu farklı yerlerde uygulanmıştır.

Araştırmanın uygulama alanı olarak Altınoluk beldesinin seçilmesinin birkaç nedeni vardır. Öncelikle Altınoluk, iç turizmin hızlı bir gelişme gösterdiği bir bölgedir. Dolayısıyla bölgedeki turizm gelişiminin bir plan dâhilinde ve sürdürülebilir boyutta gerçekleştirilmesinin gerekliliği çalışmanın temel gerekçesidir. Bu nedenle, bölgedeki turizm gelişiminin istenilen düzeyde olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan, turizmin hızla geliştiği bir destinasyon olan Altınoluk'ta, konuya ilişkin bir çalışmanın yapılmamış olması da, çalışma alanının seçiminde etkili bir diğer gerekçedir.

7. BULGULAR

Araştırmadan elde edilen demografik bulgular ışığında, bölgeye gelenlerin %39,6'sı Balıkesir (merkez ve ilçelerinden), %28,7'si ise İstanbul'dan gelmektedir. Yani, Altınoluk'a gelenlerin %68,3'ü Balıkesir ve İstanbul'dan gelmektedir. Ankete katılanların yarısından fazlası (%52,5), bölgeye geldiklerinde kendi yazlıklarında kalmaktadır. Bölgeye gelerek yazlık kiralama yoluyla bölgede konaklama da son derece yaygın bir durumdur. Genellikle tatillerini her sene Altınoluk'ta geçiren ziyaretçiler, kalacakları süre kadar dayalı döşeli bir yazlık kiralayabilmektedir. Bölgede iki-üç aydan daha fazla kalan ziyaretçiler, maliyet açısından daha uygun olması, yılın belli dönemlerinde tekrar bölgeye gelebilme durumu, komşuluk ilişkileri gibi nedenlerden dolayı yazlıkları yıllık olarak da kiralayabilmektedir. Araştırmaya katılanların %73,3'ünün yazlıklarda kaldıkları tespit edilmiştir.

Altınoluk'a gelenlerin neredeyse tamamı, bölgeye kendi başlarına yani herhangi bir aracı işletme kullanmadan gelmektedir. Bölgeye gelenlerin yaklaşık %40'ının Balıkesir'den gelmesi ve konaklama tercihinin de çoğunlukla yazlık olması bu sonuçta önemli bir etkidir. Ayrıca, bölgeye gelen ziyaretçilerin %77,2'sinin bölgeye yedi

kereden fazla geldiği görülmektedir. Dolayısıyla, bu ziyaretçiler, bölgeyi bilen ve tekrar ziyaret yapan bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 1: Katılımcıların Bölgede Katıldıkları Etkinliklere Göre Dağılımı

	KAMP		YÖRESEL YEMEKLER		KAZDAĞI MİLLİ PARKI	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Katılan	31	10,2	105	34,7	144	47,5
Katılmayan	272	89,8	198	65,3	159	52,5
Toplam	303	100,0	303	100,0	303	100,0
	KÜLTÜREL VE TARİHİ YERLER		DOĞADA SPORİF ETKİNLİKLER		KÜLTÜREL ETKİNLİKLER	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Katılan	176	58,1	101	33,3	177	58,4
Katılmayan	127	41,9	202	66,7	126	41,6
Toplam	303	100,0	303	100,0	303	100,0

Araştırmaya katılan ziyaretçilerin bölgede hangi etkinliklere katıldıklarına ilişkin veriler Tablo 1’de verilmektedir. Buna göre, ankete katılanların daha çok kültürel etkinliklere katılmak (konser, festival gibi), kültürel ve tarihi yerleri görmek, Kazdağı Milli Parkı’nı ziyaret etmek gibi amaçları ön plana çıkararak etkinliklere katıldıkları belirlenmiştir.

Ankete katılanların Altınoluk’la ilgili çekim unsurlarının genelinden memnun oldukları tespit edilmiştir. Bölgede turizmin en yoğun yaşandığı yaz aylarında sıcaklıklar yüksek değerlerde seyretmesine rağmen, bölgesel rüzgârların da etkisiyle bu sıcaklıkların bunaltıcı etkisi ortadan kalkmaktadır. Bölgenin belki de en çok dikkat çeken özelliği olan oksijen yoğunluğu da bölgeyi tercih edenlerin bölgenin ikliminden son derece memnun olmalarında etkili olmaktadır. İklim dışında, bölgenin denizi, çevre ve doğanın da belli başlı çekim güçleri olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılanlar tarafından aşırı kalabalık, trafik ve park sorunu, belediye hizmetlerinde yetersizlik, plansız yapılaşma, deniz ve kumsalların yetersizliği olarak sıralanmıştır. Katılımcıların rahatsız duydukları özellikler, gelişmekte olan destinasyonların genel sorunu olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 2: Katılımcıların Bölgedeki Mevcut Hizmetlerin Yeterliliklerine İlişkin Görüşleri

	ULAŞIM SİSTEMİ		PİS/TEMİZ SU SİSTEMİ		İLETİŞİM SİSTEMİ	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Evet	180	59,4	129	42,5	199	65,6
Hayır	123	40,6	174	57,5	104	34,4
Toplam	303	100,0	303	100	300	99,0
	SAĞLIK HİZMETLERİ		KONAKLAMA OLANAKLARI		EĞLENCE OLANAKLARI	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Evet	95	31,6	179	59,3	112	37,0
Hayır	208	68,7	124	40,7	191	63,0
Toplam	303	100,0	303	100,0	303	100,0

Katılımcıların bölgedeki ulaşım, pis/temiz su, iletişim sistemi, sağlık hizmetleri, konaklama ve eğlence olanakları gibi hizmetleri yeterli bulup bulmadıkları Tablo 2’de yer almaktadır. Buna göre katılımcılar, bölgedeki ulaşım ve iletişim sistemlerini ve konaklama olanaklarını yeterli bulurken; pis/temiz su sistemini, sağlık hizmetlerini ve eğlence olanaklarını yetersiz bulmaktadır.

Katılımcıların, bölgenin memnuniyet unsurlarına verdikleri memnuniyet derecesinin, katılımcıların konaklama tercihinine göre farklılık gösterip göstermediği istatistiksel olarak araştırılmıştır. Buna göre, “uygun konaklama”, “alışveriş”, “konukseverlik” gibi memnuniyet unsurları katılımcıların tamamında benzer şekilde algılanmaktadır. Bir başka ifadeyle katılımcıların konaklama tercihleri “uygun konaklama”, “alışveriş”, “konukseverlik” gibi memnuniyet unsurlarına bakışında farklılık yaratmamaktadır. Diğer taraftan uygulanan tek yönlü varyans analizinin (one way anova) (Büyüköztürk, 2004: 67) sonucuna göre, katılımcıların konaklama tercihleri ile onları tatil süresince en çok memnun eden unsurlardan “iklim”, “deniz”, “çevre ve doğa” ve “maliyet” unsurları arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların, bölgenin rahatsızlık unsurlarına verdikleri rahatsızlık derecesinin katılımcıların konaklama tercihinine göre farklılık gösterip göstermediği istatistiksel olarak araştırılmıştır. Buna göre, “aşırı kalabalık”, “trafik ve park sorunu”, “deniz ve kumsalları yetersizliği” ve “plansız yapılaşma” gibi rahatsızlık unsurları katılımcıların tamamında benzer şekilde algılanmaktadır. Bir başka ifadeyle katılımcıların konaklama tercihleri “aşırı kalabalık”, “trafik ve park sorunu”, “deniz ve kumsalları yetersizliği” ve “plansız yapılaşma” gibi rahatsızlık unsurlarına bakışında farklılık yaratmamaktadır. Bununla birlikte uygulanan tek yönlü varyans analizinin (one way anova) sonucuna göre, katılımcıların konaklama tercihleri ile onları tatil süresince en çok rahatsız eden unsurlardan sadece belediye hizmetlerinin yetersizliği unsuru arasında anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır. Söz konusu farklılıkların hangi alt unsurdan kaynaklandığının tespit

edilebilmesi için yapılan çoklu karşılaştırmalar (post hoc-tukey hsd) ile ilgili sonuçlar ise Tablo 3'te verilmiştir. Çoklu karşılaştırmalar (post hoc-tukey hsd) incelendiğinde ortaya çıkan sonuçlar şunlardır:

Tablo 3: Katılımcıların Konaklama Tercihlerinin, Bölgenin Özelliklerinden Memnun Olma Derecelerine Etkisinin Hangi Alt Değişkenlerden Kaynaklandığıyla İlgili Çoklu Karşılaştırma Analizi Tablosu

Bağımlı Değişken	Konaklama Tercihi (I)	Konaklama Tercihi (J)	Anlam Farkı (I-J)	Anlamlılık Düzeyi
İklim	Kamping	Otel/Motel	1,12709	0,017
		Yazlık Kiralama	1,18437	0,002
		Kendi Yazlığım	1,33382	0,000
		Akraba/Arkadaş Yanı	1,00265	0,036
Deniz	Pansiyon	Akraba/Arkadaş Yanı	1,31975	0,015
	Kamping	Akraba/Arkadaş Yanı	1,29178	0,010
	Yazlık Kiralama	Akraba/Arkadaş Yanı	0,89984	0,006
Çevre ve Doğa	Akraba/Arkadaş Yanı	Yazlık Kiralama	1,07882	0,037
		Kendi Yazlığım	0,90002	0,068
Maliyet	Kamping	Otel/Motel	2,65886	0,002
		Yazlık Kiralama	2,25031	0,003
		Kendi Yazlığım	2,49589	0,000
		Akraba/Arkadaş Yanı	2,37401	0,005

- Konaklama tercihini kamping olarak seçen katılımcılar, otel/motel olarak seçen katılımcılara göre iklim (bölgenin iklimi) unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.
- Konaklama tercihini kamping olarak seçen katılımcılar, yazlık kiralama olarak seçen katılımcılara göre iklim unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.
- Konaklama tercihini kamping olarak seçen katılımcılar, kendi yazlığım olarak seçen katılımcılara göre iklim unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.
- Konaklama tercihini kamping olarak seçen katılımcılar, akraba/arkadaş yanı olarak seçen katılımcılara göre iklim unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.
- Konaklama tercihini pansiyon olarak seçen katılımcılar, akraba/arkadaş yanı olarak seçen katılımcılara göre deniz (bölgenin denizi) unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.

- Konaklama tercihini kamping olarak seçen katılımcılar, akraba/arkadaş yanı olarak seçen katılımcılara göre deniz unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.
- Konaklama tercihini yazlık kiralama olarak seçen katılımcılar, akraba/arkadaş yanı olarak seçen katılımcılara göre deniz unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.
- Konaklama tercihini akraba/arkadaş yanı olarak seçen katılımcılar, yazlık kiralama olarak seçen katılımcılara göre çevre ve doğa (ile ilgili etkinliklerin bulunması) unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.
- Konaklama tercihini akraba/arkadaş yanı olarak seçen katılımcılar, kendi yazlığım olarak seçen katılımcılara göre çevre ve doğa unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.
- Konaklama tercihini otel/motel olarak seçen katılımcılar, kamping olarak seçen katılımcılara göre maliyet (tatilin maliyeti) unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.
- Konaklama tercihini yazlık kiralama olarak seçen katılımcılar, kamping olarak seçen katılımcılara göre maliyet unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.
- Konaklama tercihini kendi yazlığım olarak seçen katılımcılar, kamping olarak seçen katılımcılara göre maliyet unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.
- Konaklama tercihini akraba/arkadaş yanı olarak seçen katılımcılar, kamping olarak seçen katılımcılara göre maliyet unsurunun tatilleri süresince onları daha çok memnun eden unsur olduğunu belirtmektedir.

Konaklama tercihini kamping olarak seçen katılımcılar, yazlık kiralama olarak seçen katılımcılara göre belediye hizmetlerindeki yetersizlikler unsurunun tatilleri süresince onları daha çok rahatsız eden unsur olduğunu belirtmektedir. Konaklama tercihini kamping olarak seçen katılımcılar, yazlıkta kalan katılımcılara göre belediye hizmetlerindeki yetersizlikler unsurunun tatilleri süresince onları daha çok rahatsız ettiğini belirtmektedir.

8. SONUÇ VE ÖNERİLER

Altınoluk'ta, deniz turizmi (deniz-güneş-kum) başta olmak üzere, cip safari, doğa yürüyüşleri, kültür turizmi, kamp ve karavan turizmi, dağcılık, olta balıkçılığı, futbol turizmi (kampları) gibi turizm türleri ve etkinlikleri mevcuttur. 2009 yılında beş plajının mavi bayrak almış olması, Altınoluk'ta denizin de temiz olduğunun bir göstergesidir. Ancak, aşırı kalabalık nedeniyle denizin zaman zaman kirlendiği gözlenmektedir. Kaz Dağları eteklerinde yapılan doğa yürüyüşleri, bölgedeki turistlerin en çok katıldığı etkinliklerden birisidir. Altınoluk'ta mevcut turizm türleri ve turistik etkinlikler dışında, kuş gözlemciliği, sağlık turizmi (astım hastanesi), çiftlik turizmi, gençlik kampları, bisiklet yarışları gibi turizm türlerinin ve etkinliklerinin geliştirilmeye uygun olduğu düşünülmektedir. Araştırma kapsamında bölgede tespit edilen mevcut sorunlar; atık su, arıtma sistemleri, taşkınlar, zeytin ağaçlarının kesilmesi, altın/gümüş arama ve işleme çalışmaları, ulaşım, trafik ve park sorunu, belediyelerin ödenek yetersizliğidir.

1990-2003 yılları arasında, bölgede ne yazık ki yaklaşık üç milyon zeytin ağacı kesilmiştir (Karaman, 2003: 82). Çeşitli amaçlarla (başta yazlık ve turistik tesis yapımı

olmak üzere) kesilen zeytin ağaçları, bölgenin doğal ve ekonomik yapısını olumsuz etkilemiştir. Altınoluk'ta kısa süre önce yapılan düzenlemeye göre, zeytin ağaçlarının kesilmeyip başka yere dikilmesi sağlanmaya başlanmıştır. Bu düzenleme olumlu ve sevindirici bir gelişme olarak dikkat çekmektedir.

Bölgenin kışın 16.000 civarında olan nüfusunun yazın 250.000-300.000'lere çıkması dolayısıyla bölgenin altyapısında yetersizlikler ve sorunlar yaşanmaktadır. Yaz aylarında bölge nüfusunda yaşanan aşırı artışlar sonucu, bölgenin ekolojik taşıma kapasitesinin aşıldığı durumlar ortaya çıkmaktadır. Nüfus artışına bağlı olarak mevcut arıtma tesisinin kapasitesinin de arttırılması gerekmektedir. Bölgede sağlık hizmetlerinde de sorunlar yaşanmaktadır

Bölgede kaynağını Kaz Dağları'ndan alan irili ufaklı birçok dere vardır. Bu derelerin özellikle yağışların çok olduğu ve bu yağışların Kaz Dağı'ndaki karları erittiği dönemlerde değişken rejime sahip olmaları, taşkınların meydana gelmesine neden olmaktadır. Bu taşkınlar, bölgedeki yollara, köprülere, ekili-dikili alanlara ve binalara zarar vermektedir. Konuyla ilgili olarak dağ eteklerine setlerin yapılmasının olumlu etkiler yaratacağı düşünülmektedir. Ayrıca, dere yataklarının düzenlenmesi ve genişletilmesi gibi çalışmaların da bu sorunun çözülmesine katkıda bulunabileceği düşünülmektedir.

Bölgede tamamlanan altın arama çalışmalarının ardından, maden işletmeleri altının işlenmesinde tüm çevreye düzeltilemeyecek boyutta zararı olan siyanürün kullanılması, adeta bir çevre faciasına yol açacaktır. Konuyla ilgili kalıcı çözümler elde edebilmek için, çevrecilerin, sivil toplum örgütlerinin, yerel halkın, turistlerin birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Aksi takdirde, Edremit Körfezi'nin akciğerleri ve su deposu olan, sayısız endemik bitkiye ve yaban hayatına ev sahipliği yapan, eşsiz bir değer sahip Kaz Dağları ve çevresindeki yerleşim birimleri çok ciddi bir tehlikeyle karşı karşıya kalacaktır.

Altınoluk'ta yaklaşık 59.000 konut bulunmaktadır. Bu konutların birçoğunu yazlıklar oluşturmaktadır. İkinci konutlar yaz ayları dışında yılın büyük bir bölümünde boş kalmaktadır. Bazı yazlıklar yılda sadece on-on beş gün kullanılmaktadır. Diğer zamanlarda ya boş kalmakta, ya da kiraya verilmektedir. Bu durum, bölge için büyük bir ekonomik kayıp olarak düşünülmektedir. Bu sorunun çözümü için yazlıkların ev pansiyonculuğuna açılması önerilebilir. Bu konuda yerel halka ve/veya konut sahiplerine ev pansiyonculuğuyla ilgili eğitimlerin ve bilgilendirmelerin yapılması gerekmektedir.

Bölgedeki belediyeler, kış aylarındaki yapılan nüfus sayımına göre ödenek almaktadır. Bölgenin nüfusunda yaz aylarında yaşanan aşırı artışlar, bu ödeneklerin yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Bu durum da belediye hizmetlerinde aksamalara yol açabilmektedir. Belediye gelirlerini arttırıcı çalışmalara ağırlık verilmesi örneğin, İller Bankası paylarının nüfus yerine konut sayısına göre verilmesi bu soruna bir çözüm yolu önerisi olarak verilebilir. Merkezi turizm teşviklerinden yararlanabilmek için de hükümet ve bakanlıklar düzeyinde görüşmeler ve girişimlerin yapılması gerekmektedir.

Bölgenin en önemli özelliği havası ve suyudur. Araştırmaya katılan turistlerin bölgeyi tercih etmesinde, bölgenin en çok havasının ve suyunun etkili olduğu belirlenmiştir. Bölgenin bol oksijene sahip olması nedeniyle bölge astım ve kalp hastalarına özellikle tavsiye edilmektedir. Bu kapsamda yapımına 1996 yılında başlanan ve ne yazık ki henüz faaliyete geçirilememiş astım hastanesinin bir an önce hizmete

açılması bölge turizmi ve ekonomisi açısından son derece önemlidir. Sayısız su kaynağının ve endemik bitkinin bulunduğu Kaz Dağları'nın bu özelliklerinin korunmasıyla ve tanıtılmasıyla ilgili düzenlemelerin de yapılması gerekmektedir.

Turizm sezonunun uzatılarak, ziyaretçi sayısının artırılması için izlenecek yol olarak öncelikle, turizm çeşitliliğinin artırılması, kültür, doğa, sağlık ve agro turizminin geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca sadece yerli turistlerin ziyaret ettiği bölgeye yabancı turistleri de çekilebilmesi ve uluslararası hava ve deniz ulaşımının sağlanabilmesi için merkezi düzeyde girişimlerde bulunulması gerekmektedir. Bunun dışında, batı uygarlık tarihi ve mitolojideki önemi bakımından birçok arkeolog tarafından "İkinci Efes" olarak nitelendirilen Antandros Antik Kenti'yle ilgili kazı çalışmalarının en kısa zamanda tamamlanması ve tanıtımı için çaba gösterilmelidir. Ayrıca, turizmin on iki aya yayılması ile ilgili çalışmaların da yapılması gerekmektedir. Bu sayede kış aylarında düşük doluluk oranlarıyla çalışan ya da kapalı durumdaki tesisler etkin hale getirilmiş olacaktır. Bunun için özellikle kış aylarında, kongre ve seminer tarzı etkinliklerin bölgede gerçekleştirilmesi için gerekli girişimlerde bulunulması önerilmektedir.

Bu çalışmadan yola çıkılarak, Altınoluk'u bölgedeki diğer turistik merkezlerle (Akçay, Güre, Zeytinli, Küçükkuyu) bütünleştirerek, tüm bölgenin sürdürülebilir turizm gelişimi ve planlaması dikkate alınmalıdır. Gelecekte, Edremit Körfezi'ni oluşturan tüm bu turistik merkezlere yönelik farklı bilimsel çalışmaların yapılabileceği de düşünülmektedir. Ayrıca, bölgedeki mevcut turistik ürünler ayrı ayrı ele alınarak ayrıntılı bir şekilde farklı çalışmaların da yapılabileceği düşünülmektedir.

9. KAYNAKLAR

- ARSLAN, K. (2005). Bölgesel Kalkınma Farklılıklarının Giderilmesinde Etkin Bir Araç: Bölgesel Planlama ve Bölgesel Planlama Ajansları, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (7), (s: 275-294).
- BOONYOBHAS, A. (1996). Tourism Planning Concept for Ko Samui, Thailand: A Sustainable Development Approach, Doctoral Thesis, Texas A&M Univesity, Texas, USA.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2004). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Dördüncü Baskı, Pegem Yayıncılık, Ankara.
- CEYLAN, T. (2001). Turizm ve Sürdürülebilir Gelişme, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, Güz, (s: 169-177).
- COLLADOS, C. ve DUANE, T. P. (1999). Natural Capital And Quality of Life: A Model for Evaluating the Sustainability of Alternative Regional Development Paths, *Ecological Economics*, 30, (s: 441-460).
- CONNELL, J., PAGE, S. J. ve BENTLEY, T. (2009). Towards Sustainable Tourism Planning in New Zealand: Monitoring Local Government Planning Under the Resource Management Act, *Tourism Management*, 30 (6), (s: 867-877).
- ÇAVUŞ, Ş. ve TANRISEVDİ, A. (2000). Sürdürülebilir Turizm ve Yerel Ölçekli Bir Sürdürülebilir Turizm Gelişme Modeli Önerisi, *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, Eylül-Aralık, (s: 149-159).

- ÇEVİRGEN, A. (2003). *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Ekoturizm ve Edremit Yöresi İçin Bir Model Önerisi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- Dunham, I. M. 'Our Common Future', <http://www.ourcommonfuture.org> (10.03.2009).
- DODDS, R. (2007). Sustainable Tourism Policy – Rejuvenation or a Critical Strategic Initiative, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 18 (2), (s: 277-298).
- GARROD, B. ve FYALL, A. (1998). Beyond The Rhetoric of Sustainable Tourism, *Tourism Management*, 19 (3), (s: 199-212).
- GUNN, C. A. (1994). *Tourism Planning*, Third Edition, Taylor&Francis, Washington.
- HALL, M. C. (1999). *Tourism Planning Policies, Processes and Relationships*, Prentice Hall, London.
- İRTEM, E. ve KARAMAN, E. (2004). Edremit Küçükkuyu Arasındaki Turizm Faaliyetlerinin Kıyı Alanlarına Etkisi ve Önerilen Yönetim Programı, *İTÜ Dergisi/d Mühendislik*, 3 (1), Şubat, (s: 3-14).
- KARAMAN, E. (2003). *Edremit Küçükkuyu Arasındaki Turizm Faaliyetlerinin Kıyı Alanlarına Etkisi*, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.
- LAI, K., LI, Y. ve FENG, X. (2006). Gap Between Tourism Planning and Implementation: A Case of China, *Tourism Management*, 27, (s: 1171-1180).
- LEE, H. (1997). *Social Carrying Capacity of Tourism Palnning at an Alternative Tourism Destination: Crowding, Satisfaction and Behaviour*, Doctoral Thesis, Pennsylvania State University, Pennsylvania, USA.
- MANSFELD, Y. ve JONAS, A. (2006). Evaluating the Socio-Cultural Carrying Capacity of Rural Tourism Communities: A "Value Stretch" Approach, *Royal Dutch Geographical Society*, 97(5), (s: 583-601).
- MOWFORTH, M. ve MUNT, I. (1998). *Tourism and Sustainability*, Routledge, New York.
- OLALI, H. (1990). *Turizm Politikası ve Planlaması*, İşletme Fakültesi Yayınları No: 228, İstanbul.
- ÖZBEY, F. A. 'Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Turizm Kalkınması', <http://www.econturk.org/Turkiyeekonomisi/kuresellesme.doc> (16.10.2008).
- ROHR, E. (1997). *Planning for Sustainable Tourism in Old Havana, Cuba*, Master Thesis, Carleton University, Ottawa, Canada.
- SAARINEN, J. (2006). Traditions of Sustainability in Tourism Studies, *Annals of Tourism Research*, 33 (4), (s: 1121-1140).
- SALKIM, M. (2007). *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Turistik Ürün Çeşitlendirme Politikaları ve Antalya Örneği*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.

- SCHARPF, H. (1999). *Sürdürülebilirlik Açısından Bölgesel ve Yerel Yönetimlerin Turizm Politikasındaki Görevleri*, 21. Yüzyılda Sürdürülebilir Turizm Politikaları, Derleyen Semra Atabay, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım-Yayın Merkezi, İstanbul, (s: 17-24).
- SINCLAIR, D. ve JAYAWARDENA, C. (2003). The Development of Sustainable Tourism in the Guianas, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 15 (7), (s: 402-407).
- USTA, Ö. (2008), *Turizm*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- YAVUZ, E. ve ZİĞİNDERE, Y. Ö. (2000). Sürdürülebilir Kalkınmanın Turizme Etkisi, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (4), (s: 322-336).
- YÜKSEL, F., BRAMWELL, B. ve YÜKSEL, A. (1999). Stakeholder Interviews and Tourism Planning at Pamukkale, Turkey, *Tourism Management*, 20, (s: 351-360).
- WTO (A World Tourism Organization Publication -UNWTO- developed with the assistance of WTO Consultant Edward Inskeep) (1994), *National and Regional Planning*, Thomson Learning, California.
- WU, B. (2002). Regional Tourism Planning Principles, *Tourism Management*, 23, (s: 639-645).
- “Our Common Future, Chapter 2: Towards Sustainable Development”.<http://www.un-documents.net/ocf-02.htm> (10.03.2008).
- <http://www.kgm.gov.tr/ilce2asp> (12.10.2009).
- <http://www.kazdaglari.com/yeri/yeri.html> (01.09.2009).
- <http://www.kazdaglari.com/bitkiler/bitkiler.html> (01.09.2009).
- <http://www.kazdaglari.com/kultur/antand/antand.html> (01.09.2009).
- .